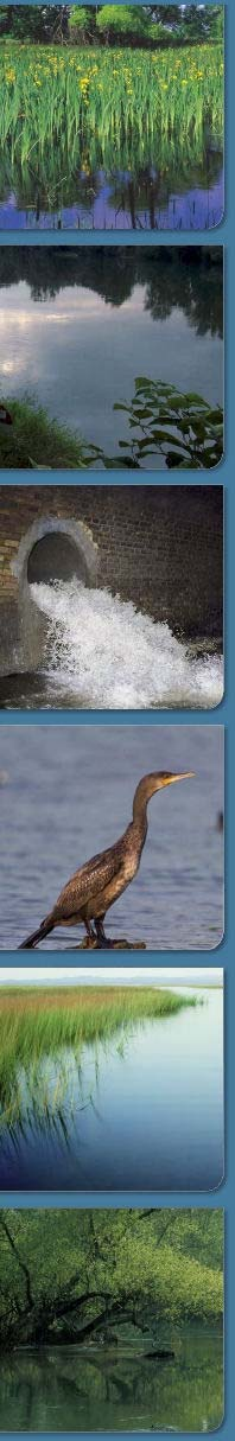

A Mura tervezési alegységre javasolt intézkedések

Vízfolyások, állóvizek és felszín alatti vizek állapotának javítása

A Vízgyűjtő-gazdálkodás Tervezés
társadalmi bevonásának fóruma

Letenye, 2009. július 20.

Juhász István NYUDUKÖVIZIG
Déri Lajos területi tervező SOLVEX Kft.

"Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek készítése" (KEOP-2.5.0/A)

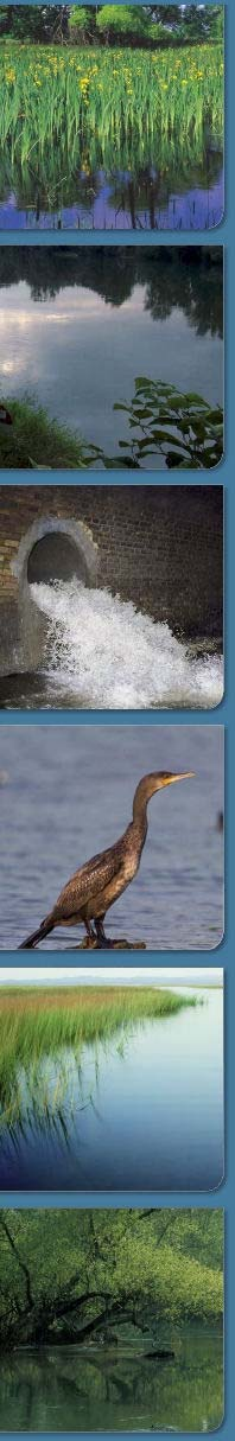

Tartalomjegyzék

- Az alegység és a fő víztestek
- Jelentős vízgazdálkodási problémák
- Erősen módosított víztestek
- A vizek jelenlegi állapota
- Célkitűzések és mentességek
- Mentességek okai
- Javasolt intézkedések

Mura alegység

A vízgyűjtő: 2040 km^2, Zala, Vas és Somogy megye területén

Az alegységen található kistájak: Principális-völgy, Göcsej, Hetés, Egerszeg-Letenyei dombság, Zalaapáti-hát, Mura-balparti sík

Mura alegység vizei
(jelentősebb felszíni és felszín alatti víztestek)

Főbb vízfolyások:

- Mura
- Kerka
- Kerca
- Principális-csatorna
- Alsó-Válicka
- Cserta
- Lendva
- Cupi-patak
- Bárándi-patak
- Kebele-patak
- Szentgyörgyvölgyi-patak
- Szaplányos-patak

Állóvizek:

- Mórichelyi-halastavak (mesterséges víztest)

Főbb felszín alatti víztestek:

- Mura-vidék sekély porózus (talajvíz)
- Mura-vidék hideg porózus (rétegvíz)
- Délnyugat-dunántúl porózus termál (DÉDU-KÖVIZIG)

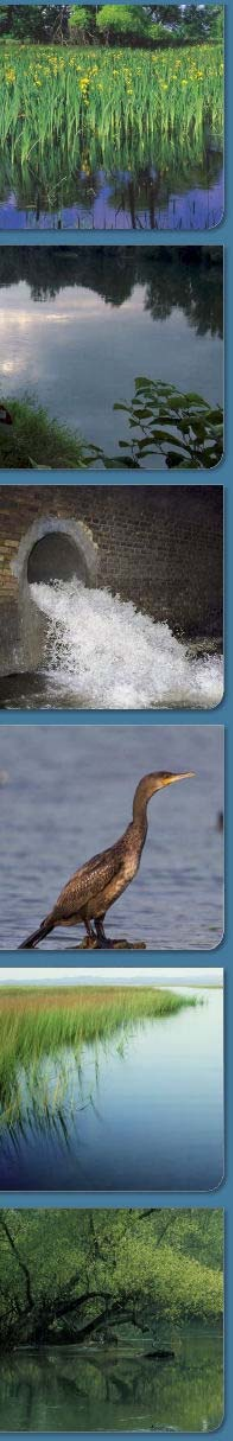

Jelentős vízgazdálkodási problémák

Vízfolyások és állóvizek

1. Vízfolyások és állóvizek szabályozottsága

- Völgyzárógátas tározók (11 db)
- Rendezett mederforma (17 db)
- Fenékgátak, fenékküszöbök, hosszirányú szabályozottság (26 db)
- Nem megfelelő fenntartás (26 db)
- Megfelelő zonáció hiánya (21 db)

2. Tápanyag és szervesanyag terhelés

- Kommunális és illegális szennyvízbevezetés (16 db + 4 db)
- Kommunális hulladéklerakók és állattartó telepek (22 db)
- Tározók és halastavak bevezetése (2 db + 4 db)
- Diffúz szennyezések mezőgazdasági és települési területekről (20 db)

3. Sótartalom és hőterhelés

- Termálvíz bevezetés (6 db)

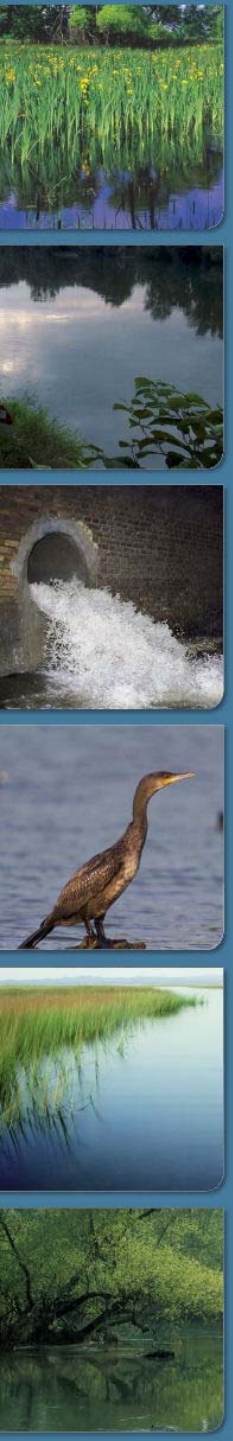

Jelentős vízgazdálkodási problémák

Felszín alatti vizek

1. Nitrát és ammónium szennyezésekkel kapcsolatos problémák

- Diffúz szennyezések mezőgazdasági és települési területekről

A szennyezés a talajvízben helyenként határérték feletti mennyiségben van jelen, de az alegység teljes területére vonatkoztatva a probléma nem jellemző (<20%)

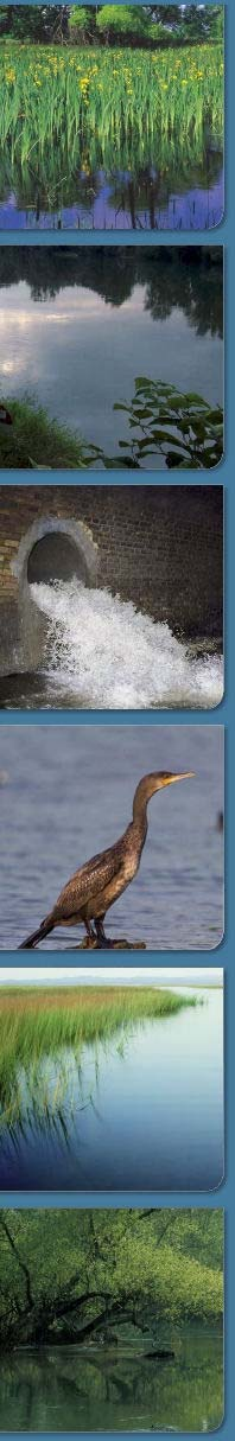

Erősen módosított víztestek

Víztestek	Módosítottság oka
Bakónaki-patak és vízrendszere	Komplex hasznosítású völgyzárógátas tározó és több oldaltározós intenzív halastó található a víztesten.
Berki-patak (Dráva-vízgyűjtő)	Árvízvédelmi intézkedések történtek, de a völgyzárógátas tározó jóléti célokat szolgál.
Birkitói-árok	Kül- és belterületi csapadékelvezető és két település szennyvizének befogadója, természetes vízhozam nélkül.
Kebele-patak	Szlovén-magyar megegyezések alapján az árvízi biztonság növelése és a meliorációs munkák kivitelezése céljából szabályozott szelvényű, terelőtöltésekkel.
Lendva	Szlovén-magyar egyeztetések és megállapodások nyomán az árvízi biztonság növelése érdekében teljesen szabályozott víztest.
Szaplányos-patak	Több tározó található a víztesten, főképp halászati tevékenység okán. Jelentősen leromlottak.

??? Egyetért-e azzal, hogy a megadott indok alapján erősen módosított víztestté kell nyilvánítani az adott víztestet?

A vizek állapota jelenleg

Vízfolyások - összesen 28 db víztest

Ebből 0/1 jó, 15/0 nem jó, 13/27 adathiány miatt nem dönthető el (ökológiai/kémiai)

Állóvizek – összesen 1 db víztest

Ennek állapota adathiány miatt nem dönthető el, sem ökológiai sem kémiai szempontból

Felszín alatti vizek – összesen 2 db víztest

Sem mennyiségi, sem kémiai probléma nincs az alegységhez rendelt felszín alatti víztesteken

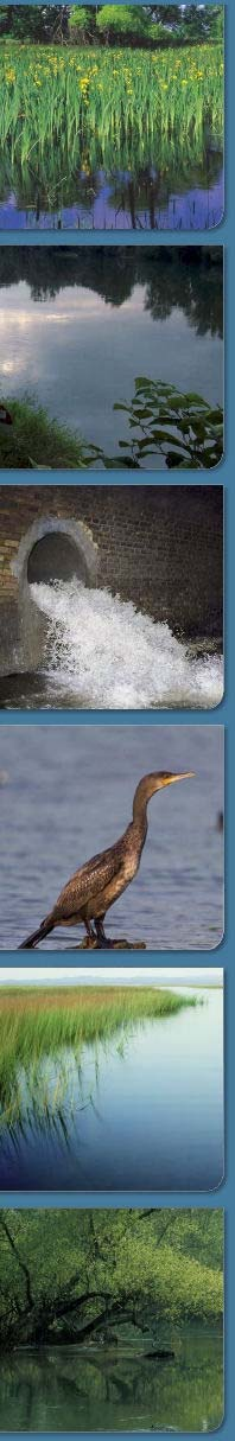

Célkitűzések és mentességek

	Jelenleg jó állapotú % (db)	Jó állapot/potenciál elérése		
		2015-ig % (db)	2021-ig % (db)	2027-ig vagy később % (db)
Vízfolyások és állóvizek: (29 db)	-	-	**93,1 (27)**	**6,9 (2)**
Természetes (22 db)	-	-	**90,9 (20)**	**9,1 (2)**
Mesterséges (1 db)	-	-	**100,0 (1)**	-
Erősen Módosított (6 db)	-	-	**100,0 (6)**	-
Felszín alatti vizek: (2 db)	**100,0 (2)**	-	-	-

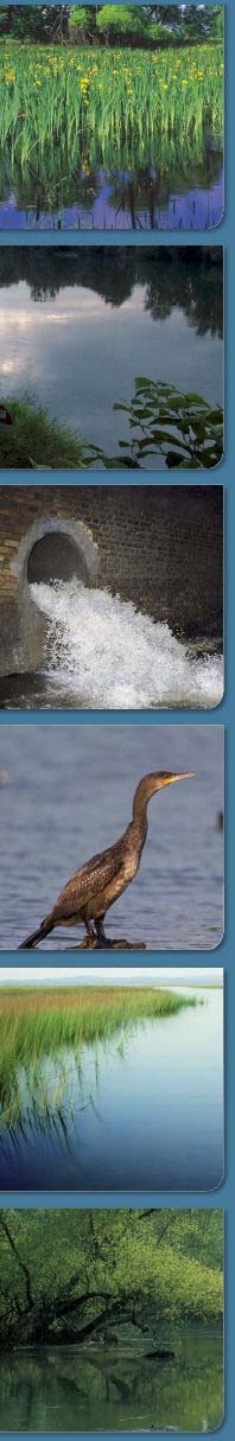

2015 utáni határidők okai

Időbeni mentességek főbb okai:

- Aránytalanul magas gazdasági terhek, megfizethetőségi, finanszírozási problémák miatt
- A műszaki és a szabályozási intézkedések megvalósításának időigénye miatt
- Az intézkedések után az ökoszisztémák helyre állásához időre van szükség (felszíni víztestek)

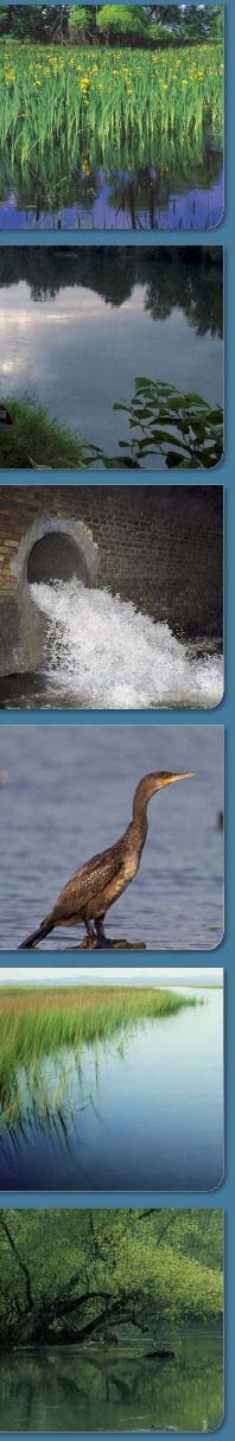

Főbb intézkedések csoportosítása

1. Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése
2. Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása
3. Vízfolyások és állóvizek szabályozottságának csökkentése
4. Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása
5. Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések
6. Átfogó, országos intézkedések

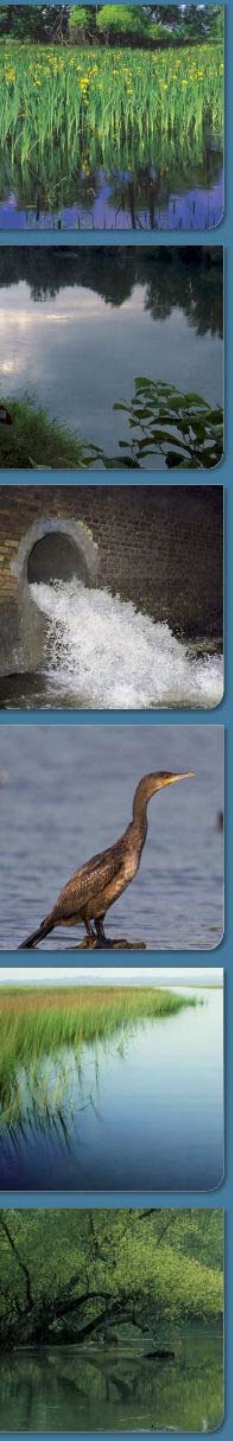

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése I.

1. Területi agrárintézkedések (20)

- Agrár-környezetvédelmi intézkedések és művelési mód váltás
- Művelési ág váltás és fenntartása
- Állattartótelepek korszerűsítése

A legtöbb víztest vízgyűjtőjén, pl.: Kerka, Alsó-Válicka, Principális-csatoran és a kisebb vízfolyások

Megvalósító: mezőgazdálkodási gazdálkodók

Finanszírozók: mezőgazdálkodási gazdálkodók, az állam a keletkező hátrányok és bevétel kiesések kompenzálója

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése II.

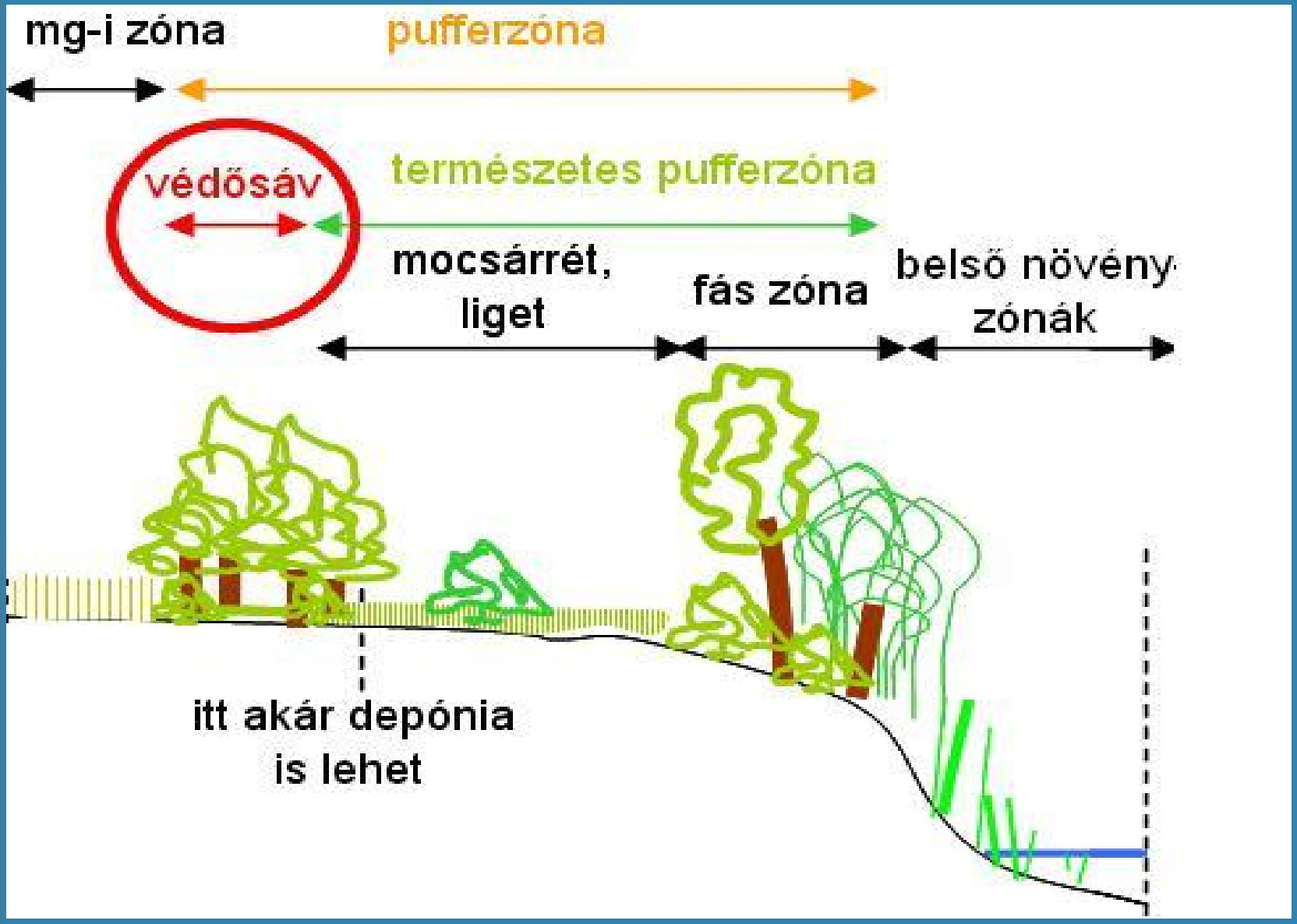

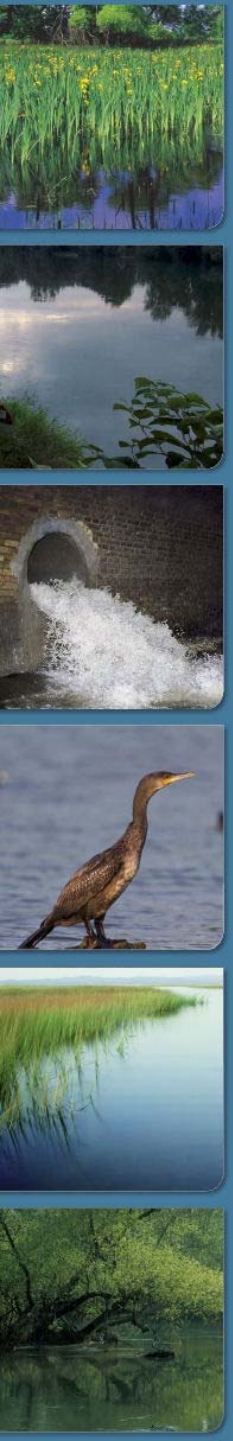

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése III.

3. Csatornázás és szennyvízelhelyezés (20)

- A települések csatornázása és a szennyvíztisztítás megoldása a Szennyvíz Program szerint
- Meglévő szennyvíztisztító telep bővítése, hatásfokának növelése
- Szakszerű egyedi szennyvíztisztítás és elhelyezés

A Szennyvíz Program a teljes alegységet érinti

Megvalósító és finanszírozó: víziközmű tulajdonos (állam, önkormányzat), a finanszírozáshoz az állam támogatást biztosít

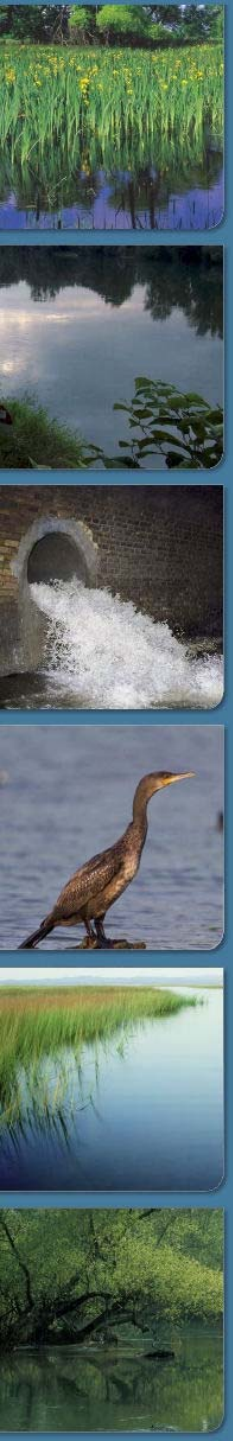

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése IV.

4. Halastavi és horgászati hasznosítás jó gyakorlata (5)

- Jó halgazdálkodási és horgászati gyakorlat
- Tározók üzemeltetése az alvízi szempontok figyelembevételével

A völgyzárógátas és oldaltározós halastavak valamint a horgászati hasznosítással érintett víztesteken, pl.: Törökszneki-patak, Berki-patak, Szaplányos-patak

Megvalósító és finanszírozó: a tározó tulajdonosa, kezelője, halászati, horgászati célú vízhasználó, a megvalósításhoz állami pályázati források vehetők igénybe

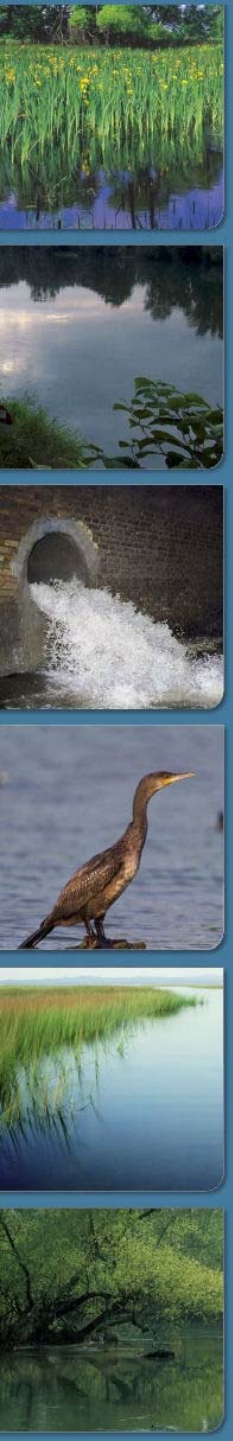

Tápanyag- és szervesanyag terhelések csökkentése V.

5. Települési eredetű szennyezések csökkentése (24)

- Kommunális hulladéklerakók rekultivációja
- Belterületi csapadék-víz elvezetés és elhelyezés
- Belterületi jó vízvédelmi gyakorlat

A legtöbb belterülettel érintett víztesten, pl.: Alsó-Válicka, Kerka, Szentgyörgyvölgyi-patak, Béci-patak, Principális-csatorna

Megvalósító és finanszírozó: az önkormányzat és a lakosság, a megvalósításhoz állami pályázati források vehetők igénybe

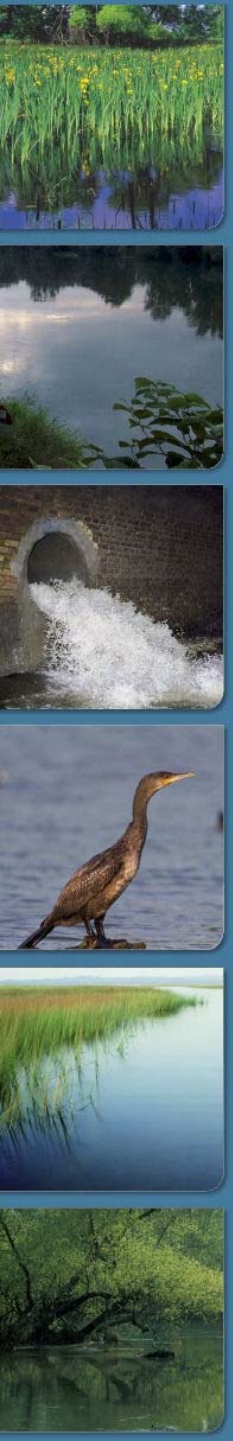

Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása I.

1. Termálvíz bevezetések felülvizsgálata (6)

- Használt termálvíz közvetlen bevezetések felülvizsgálata, pl.: Principális-csatorna, Kerka, Alsó-Válicka, Bakónaki-patak

Megvalósító és finanszírozó: a kibocsátók

Egyéb szennyezésekkel kapcsolatos problémák megoldása II.

2. Felszín alatti vizeket veszélyeztető, ipari és mezőgazdasági eredetű szennyezett területek feltárása, kármentesítése

   Az ipari és mezőgazdasági szennyeződések lokális jellegűek, talajvíznél mélyebb vízadó szinteket nem érintenek.

   A vízgyűjtő egészét tekintve hatásuk, jelentőségük nem számottevő. Az ismertté vált szennyezőforrások, szennyeződések felszámolása folyamatosan történik.

Megvalósító, költségviselő: Szennyezett területek tulajdonosa, kezelője. Az állami és önkormányzati felelősségi körbe tartozó szennyezések felszámolására a KEOP biztosít forrásokat.

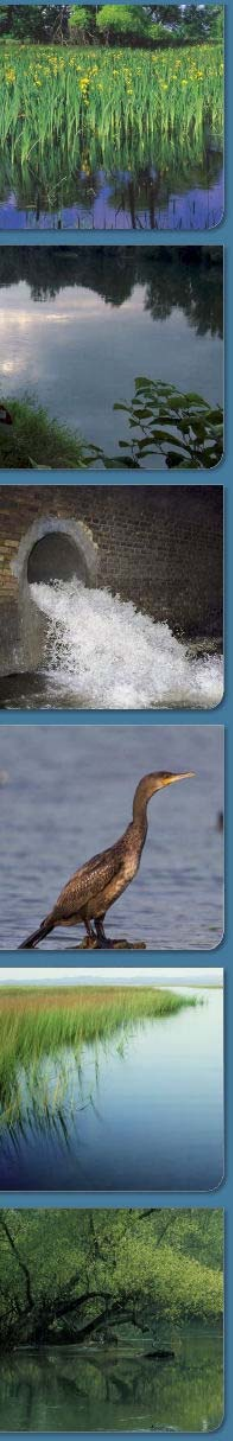

Vízfolyások szabályozottságának csökkentése I.

1. Kis és közepes vízfolyások rehabilitációja (26)

- Mederrehabilitáció bel- és külterületen, a meder fenntartásával
- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok (puffer zóna) kialakítása

Az legtöbb kis víztesten, pl.: Mántai-patak, Rigyáci- és Újkúti-patakok, Cupi-patak és vízgyűjtője, Cserta és vízgyűjtője, Borsfai-patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

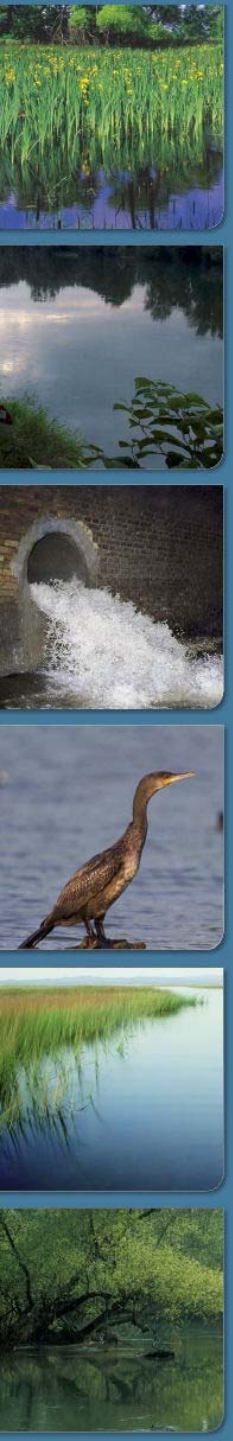

Vízfolyások szabályozottságának csökkentése II.

2. Nagy folyók szabályozottságának csökkentése (2)

- Nagy folyók szabályozottságát csökkentő intézkedések
- Földhasználati viszonyok átalakítása a parti sávokban
- Partmenti védősávok (puffer zóna) kialakítása

A Mura folyón és a Kerkán

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyás tulajdonosa, kezelője és a mezőgazdasági gazdálkodó, a megvalósításhoz állami pályázati forrásokat vehetnek igénybe

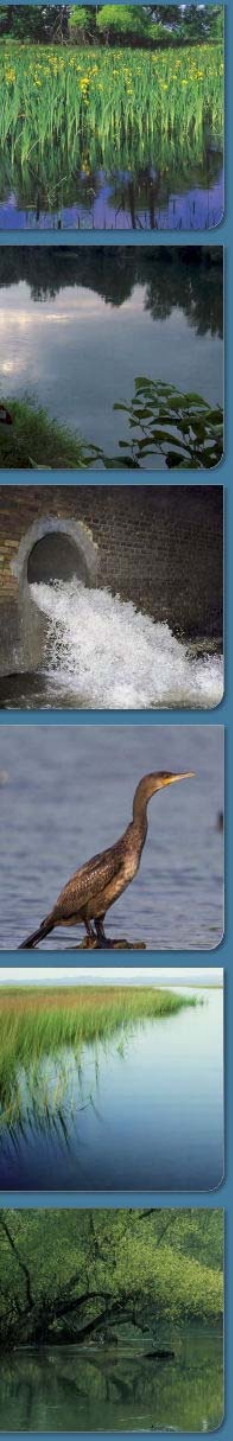

Vízfolyások szabályozottságának csökkentése III.

3. Egyedi intézkedések (11)

- Duzzasztók és zsilipek üzemeltetése az alvízi szempontok és a hosszirányú átjárhatóság figyelembe vételével

A vízkivételeknél, a tározóknál vagy műtárgyaknál pl.: Kerka, Kürtős-patak, Szaplányos-patak

Megvalósító és finanszírozó: a duzzasztó tulajdonosa, kezelője

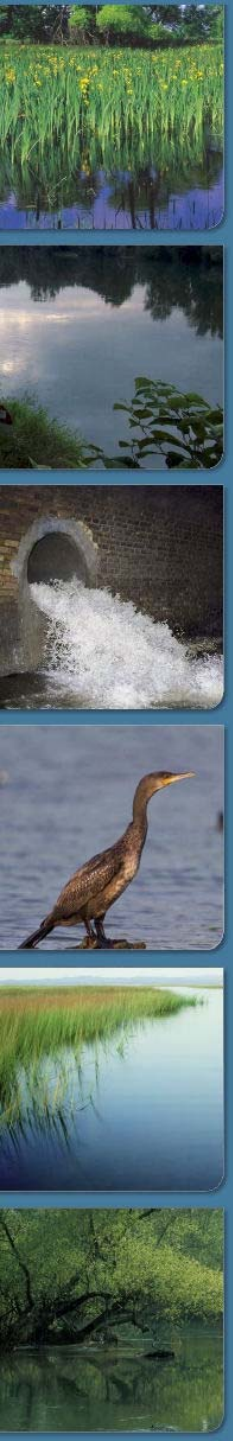

Fenntartható vízhasználatok, a vizek mennyiségi állapotának javítása

1. Felszíni vizek fenntartható használata (4)

- Felszíni vízhasználatok fenntartható megvalósítása az ökológiai szempontok figyelembevételével
- Víztakarékosságot elősegítő intézkedések

Bakónaki-patak és Szaplányos-patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízhasználó

- Vízkormányzás, átvezetések, gravitációs kapcsolatok helyre állítása

Borsfai-patak, Cupi-patak

Szaplányos-patak

Megvalósító és finanszírozó:

vízfolyások tulajdonosa kezelője

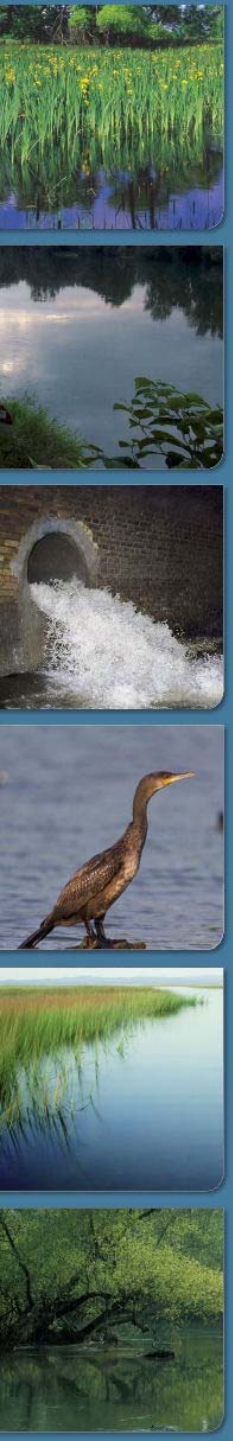

Védett területekre vonatkozó egyedi intézkedések

1. Védett természeti területek:

- NATURA 2000-es területek (358,62 km^2) és Nemzeti Parki területek

2. További védett területek speciális védelme (12)

- Mentett oldali holtágak és mélyárterek vízellátása, pl.: Berki-patak, Cupi-patak, Kerka, Mura

Megvalósító és finanszírozó: a vízfolyások, holtágak, mélyárterek tulajdonosa kezelője

- Felszíni vízhasználatok átalakítása, pl.: Kerka, Birkitói-árok, Principális-csatorna, Cserta, Bakónaki-patak

Megvalósító és finanszírozó: a vízhasználók

Átfogó, országos intézkedések

1. Vizsgálatok (környezeti hatásvizsgálatok)

Megvalósító és költségviselő: kötelezett kibocsátó, környezet-használó

2. Engedélyezési eljárások

Megvalósító: engedélyező hatóság

Költségviselő: állam

3. Monitoring fejlesztése

Megvalósító: állami szervezet

Költségviselő: állam

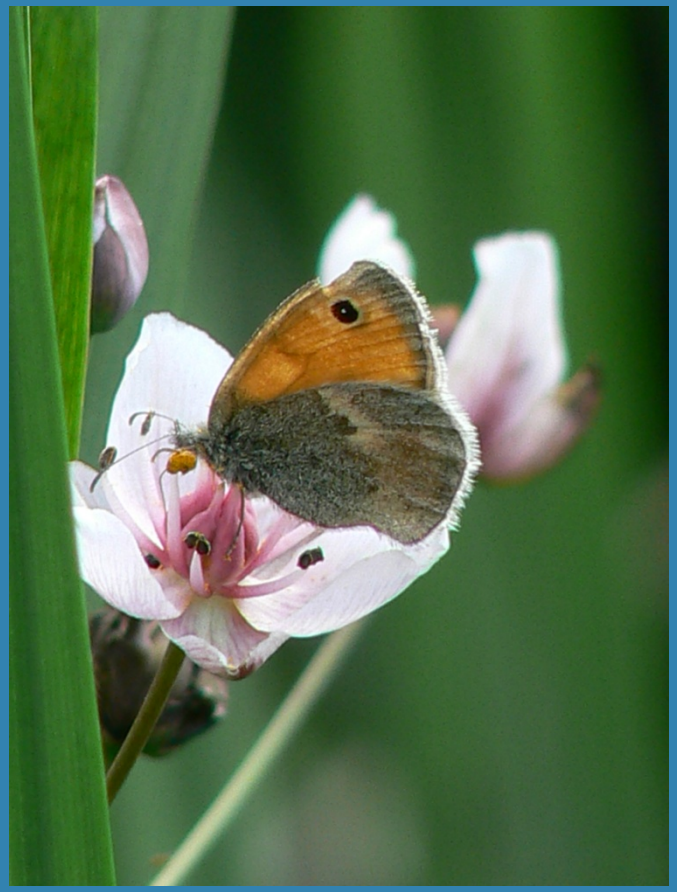

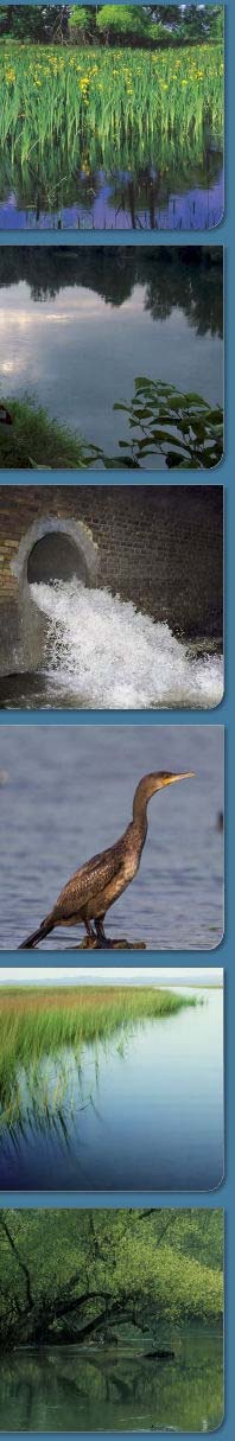

Legfontosabb kérdések a résztvevők felé

1. Egyetért-e a javasolt célokkal, intézkedésekkel, koncepciókkal? Ha nem, mi az, amit módosítana?
2 . A javasolt intézkedések közül melyeket tartja reálisan megvalósíthatónak 2015-ig, és melyeket 2021-ig, illetve 2027-ig?
3. Az Ön szervezete milyen szerepet tud vállalni a tervezett intézkedések megvalósításában, a vizek állapotának javításában?
4. Amennyiben egy tervezett intézkedés az Ön által képviselt szervezet számára ebben a formában nem támogatható, mi ennek az oka, és lát-e olyan kompromisszumot, amely a szervezet részére még elfogadható, miközben a vizek állapota is javítható?